

bliver fastsat, at have en Mand, der fuldstændig ødelægger sin Lod, og som ikke følger den Driftsplan, hvorom de ere komne overens. Jeg ser ikke efter Lovforslaget noget Middel til at blive af med ham; man kan sige, at vedkommende har Erstatningsret mod ham, naar han fratræder Lejen, men en Erstatning mod en Mand, som har ødelagt sin Lod, er vistnok ikke meget værd. I det hele taget maa jeg bemærke, at jeg betragter det som en Fejl, at man i § 3 udelukkende taler om den Erstatning, som der kan tilkomme Brugeren, men ikke noget som helst Sted i Lovforslaget omtaler Erstatning, der kan tilkomme Ejeren. — En anden Indvending, som jeg har mod Lovforslaget, er, at det efter min Opfattelse saa temmelig vil umuliggøre Tjenestehuse. Jeg tror, at enhver, der kender Forholdene ude paa Landet, maa erkende, at det er den bedste Form for Arbejdskraft, at der gives Folk, der ved Siden af at have en Del af deres Arbejde ved en Gaards Drift tillige have noget Jord, nogle Tønder Land, hvor de kunne holde en Ko. Efter at Arbejdsforholdene ere blevne løsere og løsere, vil det blive meget vanskeligt for den danske Landbostand at skaffe sig god Arbejdskraft, hvis de egentlige Tjenestehuse blive umuliggjorte. I Lovforslagets § 9 hedder det: „De i denne Lov indeholdte Bestemmelser finde ikke Anvendelse paa Huse, hvortil ikke høre over 2 Skpr. Land, Byggepladsen iberegnet, naar Huset er bygget af Grundejeren og vedligeholdes af samme“. Det er imidlertid meget faa Tilfælde, hvor Ejeren selv har bygget disse Huse, og det kan jo være gamle Huse, der ere byggede for mange Aar siden, og med Hensyn til hvilke det kan være meget vanskeligt at faa afgjort, hvem der har bygget dem. Dernæst er 2 Skæpper Land alt for lidt til en Familie, naar man ønsker, at den skal have et Grundlag for selvstændig Eksistens ved Siden af det Arbejde, der ydes til et andet Agerbrug. Det er en Indvending, som jeg tillægger ret stor Vægt, men jeg erkender paa den anden Side, at det bliver meget vanskeligt at komme over dette Forhold, thi hvis man i § 9 i Stedet for 2 Skæpper Land sætter f. Eks. 3 Tønder Land, vil der kunne undtages saa mange Huse fra Lovens Bestemmelser, at den for en stor Del vil tabe sin Betydning.

Vender jeg mig nu til den anden Del af Forslaget, nemlig Erstatningspligten, falder den i to Underafdelinger, nemlig Erstatningen med Hensyn til Bygningerne og Erstatningen med Hensyn til Forbedringer paa Jorden. Hvad den første Er-

statning angaar, vil jeg erkende, at et saadant Krav har min Sympati. Jeg finder, at en Lejer, der har anvendt en efter hans Udhuse ret betydelig Sum paa at bygge sig op efter et halvt eller helt Aars Forløb uden at faa en rimelig Erstatning for, hvad han har anvendt; men jeg maa hertil føje, at jeg saa savner i Lovforslaget Bestemmelser om, at vedkommende Lejer ikke paa egen Haand kan gaa hen og bygge, naar han har Lyst dertil. Der staar ganske vist, at det skal være til Ejendommens Forbedring eller til Nytte; men dette er ikke nok efter min Opfattelse. Det forekommer mig, at naar man er Ejer, og ens Ejendomsret erkendes, maa vedkommende Lejer ikke have Lov til paa egen Haand at opføre Bygninger, hvilke Ejeren ikke tillægger nogen Nytte og ikke ønsker paa sin Ejendom. Det undrer mig ogsaa noget, at man, skønt man i de fleste væsentlige Punkter har benyttet Loven af 19de Februar 1861 § 5, har udeladt Slutningen af denne § 5, som netop omhandler dette Forhold, at Ejeren skal være tagen med paa Raad og have Bestemmelseret sammen med Lejeren om, hvilke Bygninger det er ønskeligt at opføre. Loven af 19de Februar 1861 § 5 slutter nemlig med — og det er det, man har udeladt her: — „Adgangen til den ved nærværende Paragraf hjemlede Erstatning bliver imidlertid, saavel for Tilbygninger og Inventarieforøgelse som for Grundforbedringer, betinget af, at Fæsteren enten forud har erhvervet Godsejerens skriftlige Anerkendelse af Bygningernes eller det paagældende Jordstykkets Tilstand forinden Bygningsarbejdets eller Grundforbedringens Foretagelse eller i Mangel deraf har sørget for ved en Synsforretning at bevisliggøre samme, samt at han umiddelbart forinden Arbejdet paa-begyndes, derom bevisligen har gjort Anmeldelse for Ejeren“. Denne Slutning har man udeladt, og det maa jeg i høj Grad beklage; thi det forekommer mig ikke, at det er billigt mod Ejeren. Men, som sagt, i og for sig har denne Bestemmelse om en Erstatning for Lejeren for anvendte Bygningsudgifter min Sympati. Jeg kan tilføje, at jeg ved, at det allerede er indført forskellige Steder i Praksis, men paa en noget anden Maade, f. Eks. saaledes, at man, naar det bevisliggøres, at Husmanden f. Eks. har anvendt 300 Kr. paa Bygninger, dividerer den Sum, han har anvendt, med 30 og saa fradrager 10 Kr. for hvert Aar i den Erstatningsret, han har ved eventuel Fraflytning fra Stedet.